

szerint is A statisztikák alapján a nőolvasók kétszer, egyes években háromszor többen részesültek a más könyvtárakból kért dokumentumokból, mint a férfi olvasók. Ez persze nem csupán a „női alaposág” bizonyítéka, hiszen a szolgáltatás kezdeményezője igen gyakran a könyvtáros, aki nemtől függetlenül ajánlja az olvasó figyelmébe a lehetőséget. De mint érdekesség, figyelemre méltó.

Könyvtárközi kérések és azok teljesítése

A szolgáltatás sikerességét nyilvánvalóan a kérések teljesülési aránya jelzi. Ezen a területen is nagyon kedvezőek a tapasztalatok, hiszen három év alatt 70-ről közel 90%-ra nőtt a teljesített kérések százaléka.

A legtöbbet a Debreceni Egyetem Központi Könyvtárából kölcsönözzük, több megfontolásból is:

- már 1998-ban jó kapcsolat alakult ki közöttünk;
- Berettyóújfalu és Debrecen közelsége;
- mint második nemzeti könyvtár széles sávban tud szolgáltatni;
- mindvégig ingyenesen kölcsönöztek, és a csomag visszaküldésének költsége itt van a legbiztosabban rendezve. A többi könyvtár esetében ezt nem mindig érezzük.

A Debreceni Egyetem könyvtára mellett más szakkönyvtárhoz, egyetemi, főiskolai könyvtárhoz is fordulunk könyvtárközi kéréssel. Az ide irányuló kéréseink esetlegesebbek, ezt erősen befolyásolja a kérés tematikus jellege, hozzáférhetősége, a státus alkalmazhatósága. (Gyakori hiba, hogy státuszpozícióból nem lehet visszalépni leelőhely pozícióba, sok könyvtárnál nincs is státus.)

Küldünk kérést a Pécsi és a Szegedi Tudományegyetem könyvtárának, az ELTE-nek, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárnak. Közöttük nem állítottunk fel rangsort, mert az évenként változó lenne. Miskolc felé is több kérés irányulna, ha a státus meg lenne oldva. A harmadik csoportot alkotja a mi gyakorlatunkban a Somogyi-könyvtár, a Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, valamint a Csorba Győző Megyei Könyvtár. Hozzájuk elsősorban a tematikus vagy régóta keresett kérésekkel fordulunk, és részükről is messzemenő segítő-készséget tapasztalunk.

Faragó Flaskay Béláné és Papp Gyula

A törökszentmiklósi Ipolyi Arnold Városi Könyvtár

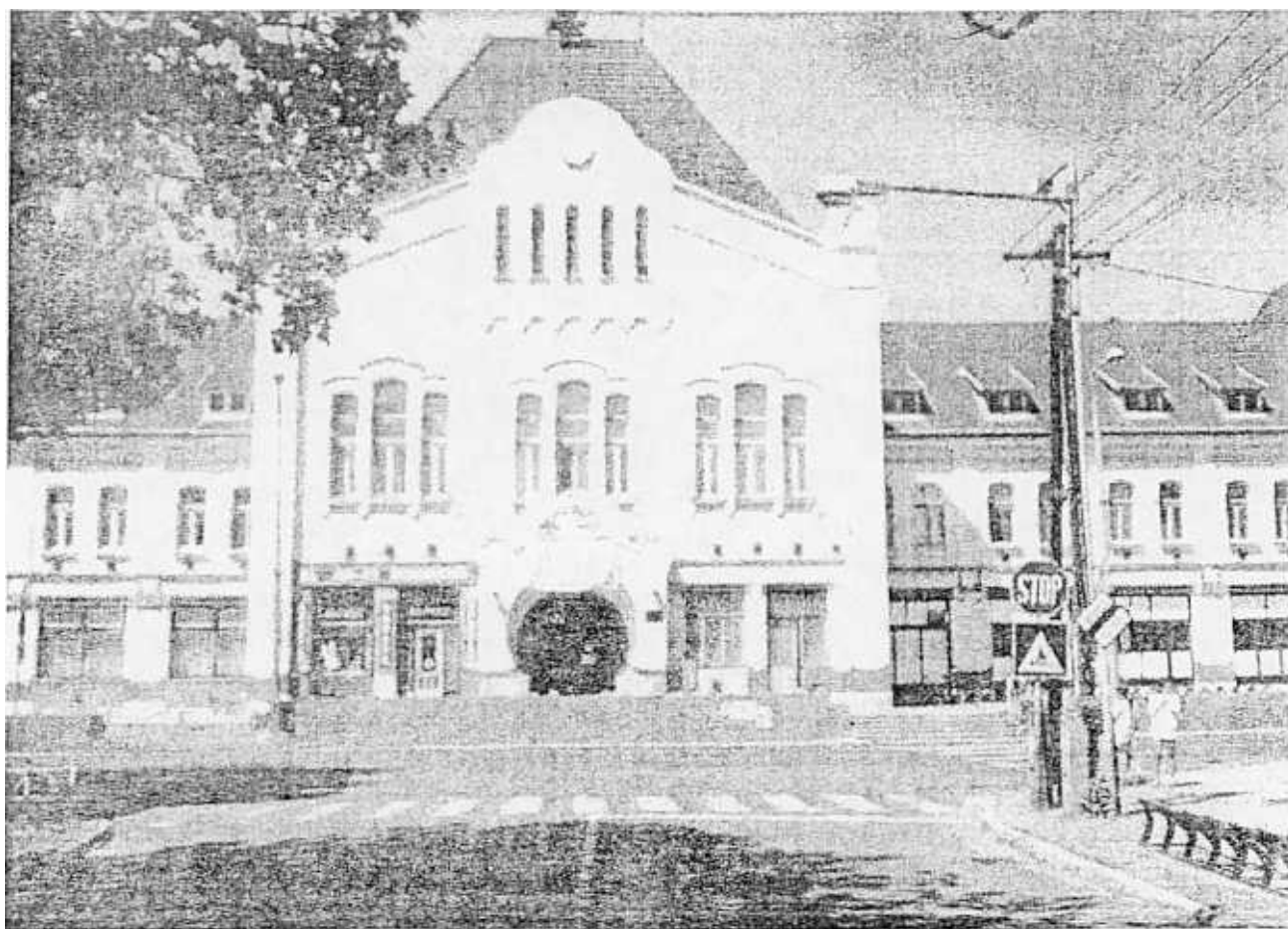
A törökszentmiklósi Ipolyi Arnold Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény 1949 óta működik, alapításakor népkönyvtár volt, később lett városi könyvtár. Az ötvenedik évfordulón, 1999-ben vette fel Ipolyi Arnold tudós püspök nevét, aki városunkban 1860 és 1863 között az Olvasó és Társalkodó Egylet elnöke volt. Az intézmény nevében szereplő Helytörténeti Gyűjteményt gyakran összetévesztik a könyvtár helyismereti gyűjteményével. Ez valójában egy kisebb múzeum, mely közgyűjteményként szervesen kapcsolódik a könyvtárhoz. Könyvtári rendezvények, közös előadások és kiadványok is tükrözik, hogy ebben az esetben szerencsés volt a fúzió.

Törökszentmiklós alföldi kisváros, Szolnoktól húsz kilométerre, a Tisza bal partján fekszik, közel 24 ezer fő a lakossága. Kistérségi településrendszerehez kilenc település tartozik, és három önálló belterülettel rendelkezik. A kistérségi gazdasági, kulturális és oktatási központja. A könyvtár állománya 110 ezer dokumentum. A beíratkozott olvasók száma 2002-ben 4543 fő volt.

Könyvtárunkra jellemző a nyitottság. Mindig törekszünk az új dolgok befogadására, ami a jobb feltárást, a gyorsabb keresést és végső soron az olvasók jobb kiszolgálását biztosítja. Így használtuk a lyukkártyát, a Commodore 64-re kezdetleges adatbázist építettünk, és olyan gyorsan elkezdtük az állomány retrospektív katalógusfeltárást, hogy többször is újra neki kellett fognunk. Mára már befejeztük, most folyik a katalógusrevízió, az ősszel mint tartalomszolgáltatók is megjelenünk. Természetesen elsősorban a lokális, városi, kistérségi olvasóknak szeretnénk ezzel megfelelő szolgáltatást biztosítani.

A könyvtár informatikai fejlesztése hasonlóan alakult a többi városi könyvtárhoz; először a Soros Alapítvány, majd a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma telematikai fejlesztési pályázata és végül a Széchenyi-terv pályázata során építettük ki internetkapcsolatunkat és teremtettük meg a mai gépesített könyvtár alapját.

A könyvtár fejlődése az utóbbi hat-nyolc évben vált dinamikussá. Elsősorban a szakminisztérium és a Nemzeti Kulturális Alapprogram

Könyvtári Kollégiuma által kiírt változatos, a könyvtári munka valamennyi szegmensét lefedő pályázatok tették lehetővé, hogy több területen megújuljunk.

A könyvtár pályázatait, munkáját az önkormányzat mindig megkülönböztetett figyelemmel kísérte (és itt nem csak a szükséges önrészre gondolok). Nem véletlen, hogy 2000-ben a Könyvtárpártoló Önkormányzat megtisztelő címet is megkapta.

A könyvtár munkáját segíti még az 1995-ben alapított Pro Bibliotheca Alapítvány, mely ma már a város kulturális életének is egyik markáns képviselője. Számos kiadványt, kulturális, irodalmi rendezvényt szervez, és még egy Könyvtárért Emlékérmét is alapított (Kő Pál Kossuth díjas

*Kő Pál: Ipolyi Arnold
(bronzplakett)*

szobrász alkotása), melyet a könyvtárat támogató „civilnek” és könyvtárosoknak ad, példaértékű munkájukért.

Napi gondot jelent a könyvtár elhelyezése. Bár patinás, szép épületben van, kinötte a helyet, és funkcionálisan sem megfelelő. Raktározni alig tudunk, nehézkes a vagyónvédelem.

Könyvtárunk évtizedek óta él a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségével, mintegy kiegészítve ezzel az olvasóink számára rendelkezésre álló dokumentumszolgáltatást. 2000 óta használjuk az Országos Dokumentumellátási Rendszer adatbázisát.

Korábban hagyományos kéréslapon, postai úton továbbítottuk a kéréseket. Ez a folyamat akár több hétbe is beletelt, hiszen nem tudtuk, hogy a kért dokumentum az adott könyvtárban éppen milyen státusban van. Emellett be kellett tartani a hivatalos utat, vagyis a kéréseket a területileg illetékes megyei könyvtárba kellett postázni. A kéréslapok vándoroltatása a könyvtárak között azt eredményezte, hogy sokszor hetek teltek el, mire a kért mű megérkezett. Éppen ezért olvasóink éltek ugyan a felkínált lehetőséggel, de sokszor előfordult, hogy mire a kért dokumentum megérkezett, már nem volt rá szükség. A kérések száma cse-

kély volt, éves szinten harminc–negyven kötet, és nagy volt a teljesítetlen kérések száma.

Amikor a könyvtár bekapcsolódott a HBONE internetszolgáltatásba és kiépítettük a belső internethálózatot, az olvasói terminálokra túl minden könyvtáros munkatárs számítógépére raktuk az internet-hozzáférést. Lassan mindenki megtanulta a használatát. Sorban keresték meg a különböző „kapukat”, fedezték fel a könyvtárak honlapjait és kezdték el egymásnak ajánlani.

A honlapokon böngészve kezdtük meg a dokumentumok internetes kérését. Először a legtöbb dokumentumot a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtártól és más könyvtárhoz közvetlenül kértük, később bejelentkeztünk és regisztráltuk magunkat az ODR kérés könyvtárai közé. Egy dolgozó neve alatt, de gyakorlatilag minden könyvtáros adott fel kéréseket. Ma már csak egy kolléga végzi és fogja össze a könyvtárközi kölcsönzést.

A kezdő lépéseknél, az indulásnál sokat segített a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár munkatársa, *Dávid Boglárka*.

Ez a lehetőség nagyon hamar népszerű lett az olvasók körében, és nemcsak szívesen használják, de erősen propagálják is, ajánlják egymásnak. Könyvtárunkat e-mailen, telefonon, sms-ben, nagymamán, anyukán, apukán keresztül is eléri a diákok. Így hét elején megjön az e-mail vagy az üzenet, egy egész „lista” a kívánt dokumentumokról, és legtöbbször már a hét végére a könyvtárban várja az olvasót a szakirodalom.

A kiskönyvtárak és a könyvtárosok presztízsét hihetetlenül megnövelte a számítógép használata, az internet, az ODR. Az, hogy nem az olvasó utazik a könyvhöz, hanem a könyv hozzá, szintén tekintélyt ad a könyvtáraknak. Megnő az olvasó önbizalma, kézzel foghatóvá válik számára a könyvtári rendszer. Saját esélyeit érzi növekedni, amikor egy kistelepülés könyvtárában ülve válogat a nagy könyvtárak irodalmából.

Az ODR nagy lehetőség, amelyet a könyvtáraknak ki kell használniuk.

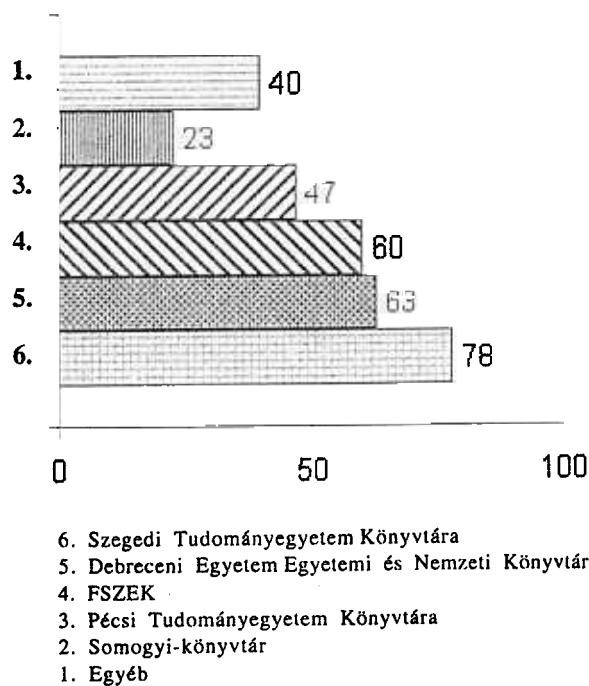
A könyvtárközi kölcsönzést intézményünkben elsősorban a diákok, a felsőoktatási intézmények hallgatói, illetve a felnőttoktatásban tanulók veszik igénybe. A másolatszolgáltatást inkább a dolgozó felnőttek keresik, ami arányát tekintve a kérések 10%-a. Az olvasók kérései között első helyen a szociológiai témájú könyvek állnak, majd a pszichológia, a pedagógia, az irodalomtudomány és a számítástechnika következik. Szépirodalmi mű-

veket ritkábban keresnek. Az előforduló kérések elsősorban az eredeti nyelven történő olvasásra irányulnak, de kértünk már irodalmi ritkaságokat is.

A legtöbb dokumentumot a Szegedi Tudományegyetem Könyvtárától kaptuk, majd a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtártól, ezt követi a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Pécsi Tudományegyetem Könyvtára, és jelentős a Somogyi-könyvtártól kapott dokumentumok száma is. Teljesítette kérésünket az Országos Idegennyelvű Könyvtár, a Katona József Megyei Könyvtár, az ELTE könyvtára, a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár, a Miskolci Egyetemi Könyvtár, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár stb.

Hiányossága a rendszernek, hogy nem mindig tudjuk megnézni a könyv státusát, ezért gyakran előfordul, hogy eleve nem kölcsönözhető dokumentumot kérünk. Így veszítünk a rendszer gyorsaságából.

Egyik erénye a könyvtárközi kölcsönzésnek, hogy a kért dokumentumok néhány nap alatt megérkeznek. Ezért is van, hogy egyes könyvtárakra „rákapnak” a kérés könyvtárak, mert gyorsabban teljesítik a kéréseket társaiknál.

Településünk többszörösen hátrányos helyzetű, forráshiányos kisváros, ezért is kezeljük kiemelt szolgáltatásként a könyvtárközi dokumentumszolgáltatást, hiszen ezáltal az esélyegyenlőség legalább a dokumentumok hozzáférhetőségében realizálódik.

Szabó Ferencné